Badische Landesbibliothek Karlsruhe

Digitale Sammlung der Badischen Landesbibliothek Karlsruhe

Manipulus curatorum

Guido <de Monte Rocherii>

[Straßburg], 9. Feb. 1489

Capitulum tercium [tercie partis]. De decem preceptis per ordinem

urn:nbn:de:bsz:31-248607

Visual Library

vt possitis sustinere. In vltima petitōe petim⁹ nos a malo pene liberari. cū dicimus. Sed libera nos a malo. qđ ītelligimus a malo pene eterne. quod est simpliciter malū. Nam malū pene tēporalis potest esse ⁊ est aliqñ bonū. sicut bonuz fuit martiribꝫ sustinere multas penas ⁊ mlta tormēta. Uñ a tali malo nos nō petim⁹ liberari. sz a malo pene etne. ꝑm qđ petit ecclesia dicēs in canone misse. Libera nos q̄sum⁹ dñe ab oībꝫ malis ⁊c. In fine omniū petitionū subiūgit amē. id ē ita fiat. quasi cōfirmatio omniū petitionū. Sicut ergo ī orōe dñica sunt septē petitōes. in quarū prima petim⁹ orationis efficaciā cū dicimus. sanctificet nomen tuū. quasi dicamus. nomen tuū est sanctū et firmū. ita illud quod petimus in ista oratōe optamus esse firmū cū in fine dicimus. Amen id ē. sic fiat et firmū sit sicut petimus. Et ideo licet ista petitio sit prima in intētōe: est tamē vltima in executōe. In alijs sex petitōibus petim⁹ nobis om̄e bonum cōferri et a nobis omne malū auferri donec nobis hec omnia ꝯcedant. Et hec quantū ad nunc sufficiant.

Sed lib: nos a malo

De decem p̄ceptis ꝑ ordinem.

Capitulū III

Interrogāti iuueni q̄d faciendo vitā eternam haberet. respōdit christ⁹ Math. xix. Si vis vitā ingredi serua mādata. q̄si diceret. Ingressus in vitā eternam est obseruatio mādatoꝝ. Que q̄dē mādata sunt p̄cepta decalogi. Et dr decalog⁹ a deca qđ ē decē. ⁊ logos qđ ē ꝑmo q̄si decē mādatoꝝ ꝑmo. Sūt g̊ p̄cepta legꝫ decē. q̄ꝝ q̄dā ordināt hoīez ad deū. q̄dā ad ꝓxīm. Precepta q̄ ordināt hoīez ad deū sunt tria. ꝑm ꝙ hō ē obligat⁹ ip̄i deo ad tria. Sic ei vasall⁹ dz dño suo tria. s. fidelitatē vt nō recog̊scat aliquē aliū dominū. reuerētiā vt ñ faciat ei opprobriū. famulatū vt īpēdat ei debitū obseq̄uz. sic q̄libz dictamīe iurꝫ natal' ē obligat⁹ đo ad ista tria. Et iō q̄ꝫtū ad p̄mū ē istđ p̄ceptū. Nō habeb deos alienos corā me. Exo. xv. Quātū ad scđm ē istđ. Nō assumes nomē dñi dei tui in vanū. Quantū ad terciū est istud. Memento vt diem sabbati sanctifices. Precepta que ordinant

hominē ad ꝓximū sunt septē. Ordinat̄ em̄ homo ad ꝓximuꝫ duob⁹ modis. s. vt bonū sibi faciat ⁊ ne sibi noceat. Quantuꝫ ad ꝑmū est vnū ꝑceptū. scꝫ Honora patrē tuū ⁊ mr̄em tuaꝫ. Quantū ad secundū sunt sex ꝑcepta. Potest em̄ hō nocere ꝓximo trib⁹ modis. Uno modo facto. alio mō verbo. alio mō volūtate. Facto ꝑt nocere sibi trib⁹ modis. scꝫ vel in ꝑsona ꝓpria. vel in ꝑsona sibi cōiūcta vel in reb⁹ ꝓprijs. Quantū ad primū est istud ꝑceptū. nō occides. q̄ntū ad scd̄m est istd̄. nō mechaberis. quantū ad terciū est istud. Nō furtū facies. Quātū ad istud ne hō noceat ꝓximo ꝟbo est istud. Nō falsū testimoniū dices. Quātū ad h̄ ne hō noceat ꝓximo volūtate sunt alia duo. qꝛ ne noceat sibi volūtate libidinis est istud. Nō cōcupisces vxorē ꝓximi tui. Ne aūt noceat sibi volūtate cupiditatis est istud. Nō ꝯcupisces seruū. nō ancillā. ñ bouem. nō asinū ⁊c̄. Ista ergo sunt decē ꝑcepta legis. de q̄ꝝ q̄libet aliqua ꝑ ordinē sunt dicenda.

Primū preceptum.

PRimū ꝑceptū est. Nō habebis deos alienos coram me. Exo. xx. Ita ꝙ in isto ꝑcepto ꝓhibet̄ oīs ydolatria ⁊ oīs heresis. ⁊ oēs species sortilegij siue diuīatōis q̄cūq̄ modo fiāt. siue fiāt ī igne siue ī aere: siue ī aq̄ siue ī terra. siue in corpib⁹ mortuorū: siue ī aspectu garrit⁹ vl̄ volat⁹ auiū siue in caracterib⁹. siue ī vana inspectōe psalterij vl̄ euāgeliorū vel aliaꝝ scripturaꝝ. Et regulariter oīs diuinatio q̄cūq̄ mō ꝑdictoꝝ. vel quōcūq̄ aliter fiat ꝓhibita est ī isto ꝑcepto. ⁊ est maledicta a deo ⁊ a sctā eccl̄ia tanq̄ ydolatria ⁊ infidelitas reprobata. Cū em̄ futura q̄ soli⁹ dei sunt ꝯgnoscere aliq̄ ꝑ tales suꝑstitōes vel inuenire laborēt deitatis iura creaturis attribuūt. Ita inq̄t Isaias dicēs. Priora ⁊ nouissima ānunciate mihi. et dicā ꝙ dij estis vos. Aug. Nō obseruetis dies qui dicunt̄ egiptiaci. aut kalēdas ianuarij. in q̄b⁹ cātilene et q̄dam ꝯmissiones ⁊ adīuicē dona donant̄: q̄si in ꝑncipio noui anni boni fati ꝑsagiū existāt. aut aliq̄s mēses vel tꝑa dies vel annos: lune aut mēsis aut solis cursum. qꝛ q̄ has et q̄scūq̄ diuinatōes aut auguria facit aut obseruat: aut attēdit aut

ꝯsentit obseruantibꝫ: aut talibꝫ credit. aut ad domũ eoꝝ vadit aut in suã domũ introducit. aut interrogat. sciat se fidem christianã ⁊ baptismũ ꝑuaricasse. et paganũ et apostatã ⁊ inimicũ dei se esse: et irã dei grauiter ineternũ incurrisse: nisi in ecclesia emẽdatus penitẽtia deo recõcilieť. Nota tñ ꝙ agricole q̃ obseruant tpa ad seminandũ: vel arbores succidẽdas vel ad sil'ia q̃ certam et naturalẽ habẽt rõem. Et phisici q̃ ad medicias dãdas vl' minutões faciẽdas ⁊ ad sil'ia obseruãt dies certos ⁊ tẽpora nõ ꝯdẽnanť hic. Cũ enĩ oĩa ista inferiora subsint q̃ntum ad naturã corpeam influentijs corporũ supcelestiũ: nõ est ꝓhibitũ: imo est debitũ et necessariũ respicere habitudies taliũ: ⁊ attẽdere influxũ stellarũ et planetarũ. Sed cũ aĩa rõnal' ĩ nullo subsit influentijs corpoꝝ supioꝝ: dicẽte Salomõe ac etiã Ptolomeo. Anima sapiẽs dñabiť astris. ideo respicere talia in his que a libero arbitrio ꝓcedũt est supstitiosum et vanum Vñ ex clamore cornicis ꝑnosticare pluuiã futurã nõ est supstitiosum. cũ talia aĩalia ex dispositõe aeris ⁊ mutatõe tempis possunt in corpibꝫ suis sentire talẽ immutatõem ⁊c. Notãdum etiã ꝙ si aliq̃s vel aliq̃ colligat aliquã herbã dicẽdo simbolũ fidei vel orõem dñicã: vt ponat eã sup aliquẽ infirmum. ista intẽtõe: vt in istis deus creator omniũ ⁊ dñs honoretur: nõ reprobať: dũmodo aliqua alia obseruãtia supstitiosa non obseruet vel immisceať. xxvi. q. v. nõ liceat. et. q. vij. Nõ obseruetis. Et istud habendũ est ꝓ regula generali ĩ materia ista ꝙ omis inq̃sitio que fit p inuocatõem demonũ tacitã vel expssam quõcunq̃ fiat: siue p caracteres siue p figuras siue q̃cũq̃ alio modo est in isto ꝑcepto ꝓhibita. Sed q̃d erit de istis coiuratõibus in q̃bus ponunť ⁊ recitanť nomina dei ⁊ angeloꝝ in q̃bus ponunť multa bona verba. Dico ꝙ in talibꝫ est cauẽdũ ne sub specie boni lateat malũ. Unde diligenter est aduertendũ ne inter illa noĩa immisceanť aliqua noĩa ignota q̃ magis sunt nomina demonũ q̃ꝫ noĩa angeloꝝ. Cũ enĩ ſm qđ dicit Beda. Nulla sit falsa doctrina que nõ aliqua vera falsis ĩmisceat. impossibile est ꝙ in istis supstitõibꝫ nõ admisceantur aliqua vera cũ falsis: ⁊ aliqua bona cũ malis. Et quia modicũ

fermentũ totam massam corrũpit. quantũcunq; sint ibi multa bona si sint ibi aliq̃ mala totũ est corruptũ et suspectũ. quia etiam sepe angel⁹ malus trãsfigurat se in angelũ lucis. Nõ est igit̃ facile credendũ illis fantasticis qui dicũt se videre angelos vel aliquos sanctos. Unde dicit aplus. Probate spũs si ex deo sunt.

Secundũ pceptum

Secundũ pceptũ est. Non assumes nomẽ dñi dei tui in vanũ. ita q̃ in isto pcepto ꝓhibent primo et principaliter omnes species piurij que sunt multe. Ad cuius evidentiã sciendum est q̃ ad hoc vt iuramentũ sit licitũ oportet q̃ sint ibi tria. scz veritas: iudiciũ et iusticia. Ita dicit dñs per Ozee ꝓpheta. Jurabũt in veritate et iusticia ⁊ iudicio. xxij. q. i. et iurabunt. Si aliquod istoꝝ defuerit est piuriũ. xxij. q. iij. animaduertendũ. Veritas enĩ semp debet esse in ꝓscientia iurantis vt firmiter sciat ita esse sicut iurat. aliter si solũ credit ⁊ non sciat ꝓ certo ita esse nõ debet de certa scientia sed ex credulitate iurare. Judiciũ dicit hic discreta deliberatio. s. vt nõ iuret. etiã verũ nisi ꝓpter necessitatẽ. id ẽ cuz dicit alicui aliqd̃ verum quod ei expedit vel vtile est credere: ⁊ non vult credere simplici assertõi: tũc poterit illud affirmare iuramẽto. Justicia vt illud qd̃ iurat sit licitũ et honestũ. extra de iureiurã. ⁊ si christ⁹. Quõcunq; ergo iurat siue iuramẽtũ sit assertoriũ siue ꝓmissoriũ quodcũq; istorũ deficiat. siue iurat falsum siue verũ cum iurãs credit iurare falsum. siue q̃ iurat absq; aliq̃ necessitate. siue q̃ iurat aliquod illicitũ. sp est piuriũ: ⁊ est directe contra istud pceptũ. Sed q̃d fiet de istis iuramentis q̃tidianis que fiunt ex quadã mala cõsuetudine: nunq̃d est ibi piuriũ cũ deficiat ibi iudiciũ. Dico q̃ sic. sed si fiant de re licita et sine intentõe decipiẽdi vel fallendi. istud nõ ẽ piuriũ sed peccatũ veniale. sed si fiãt de re illicita vl̃ cũ intẽtõe fallẽdi vl̃ decipiẽdi est peccatũ mortale. Uñ nota cũ iuramẽtũ nõ fuerit institutũ vt sit vinculũ iniq̃tatis: iuramẽtum qd̃ fit de re illicita vel cõtra charitatẽ. ⁊ qd̃ nõ ꝑt seruari sine interitu salutis eterne. sicut si iurem me aliquẽ interfecturũ vel nõ daturũ elemo

sinam. vel aliqd ꝯsimile ꝑiuriū est: ⁊ nō est aliquatenꝰ obser/
uandū. Unde Hiero. In malis ꝓmissis rescinde fidē. in tur/
pi voto muta decretū. xxij. q. iij. In malis. ¶ Notādū etiā ꝙ
secūdario ꝓhibet hic iuramentū qd fit ꝑ falsos deos. qd non
debet fieri a christianis. Tñ credo ꝙ christianꝰ vbi essz expe
diens posset recipe iuramētū a pagano ꝑ deos suos. ¶ Nota
etiā ꝙ nō est iurādū ꝑ creaturas nisi ꝑ aliq̄s. videlicz ꝑ euāge
liū. ꝑ altare: ꝑ crucē: ꝑ reliq̄as sanctorū. In manu etiā epi p̄t
iurari. xxij. q. i. Si aliq̄. et. q. v. Qui ꝑiurat. Unde nota ꝙ q̄
iurat ꝑ creaturā nō cōcessam debz acerrime castigari. vt dicit
Raymundus in summa sua.

Terciū preceptum.

Terciū p̄ceptū est. Memēto vt diē sabbati sctīfices.
ita ꝙ in isto p̄cepto p̄cipit̄ p̄mo et p̄ncipaliter obſua
ri dies dñica. ⁊ cōmunit̄ p̄cipiunt̄ alie festiuitates so/
lēnes q̄ ponūt̄ de ꝯse. di. iij. ꝓnūciādū. vbi sic dr. Pronūcian
dū est vt sciāt tpa feriādi ꝑ ānū. id ē oēm dñicā a vespa vsqꝫ ad
vespam: ne a iudaismo capiant̄. Feriādi ꝟo ꝑ annū sunt isti di
es. Natiuitas dñi. sctōꝝ Stephani: Johis euāgeliste: In/
nocentū. sancti Siluestri. Circūcisio dñi. Epiphania. Puri
ficatio btē Marie ꝟginis. Sctm̄ pasca cū tota hebdomada
Tres dies rogationū. Ascēsio dñi. Dies pēthecostes. sancti
Johis baptiste. duodecim apl'oꝝ: ⁊ maxime sctōruz Petri ⁊
Pauli q̄ mundū sua p̄dicatōe illuminauerūt. sancti Lauren
tij: Assumptio beate marie ⁊ natiuitatis eiusdē. Eccl'ie dedi/
catio. sancti Michael'. Dedicatio cuiuscūqꝫ oratorij. Omniū
sanctoꝝ. sctī Martini: et ille festiuitates q̄s singuli epi in suis
episcopatibꝰ cuz ppl'o collaudauerint. q̄ vicinis tm̄ ꝯmoran/
tibꝰ indicēde sunt. nō tñ om̄ibꝰ generalit̄. Tñ h̄ vltimū intelli
ge de sctis canonizatꝭ ab eccl'ia Romana. qꝛ epi ꝑ se nō possēt
aliquē sctm̄ canonizare seu erigere. extra de reli. ⁊ vene. sctō
rū. c. i. Relique ꝟo festiuitates nō sunt cogēde ad seruandum
nec ꝓhibende. Hec itaqꝫ scripta sunt et determinata in c. p̄al
legato. pronunciandū. Item Eusebius papa statuit festum
inuentōis sancte crūcis q̄nto nonas Maij solēnit̄ celebrari.

de conse.di.iij.crucis. Nota etiam q̃ in.c.pronunciandus
nõ fit mentio de conceptõe et annunciatõne beate Marie v/
ginis.cum tamẽ quodlibet sit festũ solẽne ⁊ celebre. Ratõnem
vide in glo.ibidem. Sed forte diceret aliquis .istud p̃ceptũ
de die sabbati ⁊ non de die dominica est intelligendũ. Ad hu
ius euidentiã est notandũ q̃ in lege veteri fuerũt quedã prece
pta cerimonialia: et quedã moralia. Cerimonialia erant illa q̃
ptinebant ad specialẽ cultum dei.sicut q̃ die tali fieret tale sa
crificiũ vel tale.⁊ etiã que ptinebant ad cerimonialia populi.
sicut q̃ indueret̃ tali veste ⁊ similia. Et ista p̃cepta exquo chri
stus resurrexit: ⁊ est ꝓmulgatũ euãgeliũ nõ fuerũt obseruata
ĩmo qui ea obseruaret peccaret mortaliter. Moralia aũt erãt
illa que erãt de dictamine legis nature.sicut seruire deo.hono
rare parentes:et similia. Et ista p̃cepta adhuc manẽt in virtu
te sua. Modo p̃ceptũ de obseruantia sabbati partiz erat mo/
rale:quantũ ad hoc scz.vt debit⁹ honor impẽdere deo.⁊ istõ
est de dictamine legis nature. Sed q̃ tali die determiata ta/
lis honor impenderet magis q̃ alia die erat cerimoniale .scz
inquãtũ requies illius diei erat figura illi⁹ sabbati magni in
quo christ⁹ requieuit in sepulchro. ⁊ ideo quãtũ ad istud ces/
sauit istud p̃ceptũ.ita q̃ dies sabbati fuit mutata in diẽ domi
nicã ⁊ rõnabiliter. In hac enĩ die mũdus sumpsit exordiũ.re
surrexit christ⁹.mors interitũ ⁊ vita accepit principiũ. Et ista
est intentio beati Pauli in epl'a ad Colos.ij. Nemo vos iudi
cet ĩ cibo vel potu aut in parte diei festi aut neomenie aut sab
batorũ que sunt vmbra futurorũ. Et de hoc multũ disputat
apl'us ibidem. Et habent̃ sup hoc multa ca. de conse.dist.iij.
In dieb⁹ festiuis debẽt homines vacare hymnis ⁊ psalmis ⁊
canticis spũalibus et alijs bonis operibus magis q̃ alijs di
ebus. Et ideo debent abstinere ab omni opere seruili.nõ so/
lum a peccato :quod ꝓprie seruile dicitur .quia facit hominẽ
seruum dyaboli. sed etiam ab operibus mechanicis:et a nego
cijs secularibus. et mercatum non fiat nec placitum.nec ali/
quis ad mortem siue penam iudicetur.nec sacramento iuret:
nisi ꝓ pace fienda.de cõsecratõe.distĩ.iij. Rogatões. De his

mechanicis et secularib⁹ exp̄ssit de⁹ dicēs. Exo. xx. Sex die bus opaberis: et facies omnia opa tua. septimo aūt die sab/ batū dñi dei tui est. Non facies om̄e opus in eo tu ⁊ filius tu us ⁊ filia tua. seruus tuus ⁊ ancilla tua. iumentū tuū ⁊ adue/ na qui est intra portas tuas. ¶ Nota tamē ꝙ ꝓpter ꝑiculum hostiū vel ꝓpter imminentē tempestatē possunt fructus colli gi diebus dominicis ⁊ festiuis. ita tamē ꝙ illi quorū huiusmo di res sunt studeant ꝓ posse suo largiores elemosinas eroga/ re. Scholares etiā in hmōi diebus possunt scribere in q̄ter/ nulis suis lectōes suas q̄s ꝑ hebdomadā audierunt.

Quartū p̄ceptum.

Quartū p̄ceptum et primū de illis que ꝑtinent ad pro ximū est. Honora patrē tuū et matrē tuam. ita ꝙ in isto p̄cepto directe p̄cipitur ꝙ parentes honorentur. Et est intelligendū nō solū de honore reuerentie: sicut ꝙ oscu lent̄ eius manus: vel genua flectētur coram eis ⁊ similia. īmo de honore subsidij et ꝓuidentie. scilicꝫ ꝙ ꝓuideat̄ eis in neces/ sarijs ꝟm facultatē vniuscuiusqꝫ. Nomine etiā patris ⁊ ma/ tris intelligunt̄ p̄lati ecclesie et magistri ⁊ dñi tēporales. qui/ bus omnibus est honor debitus impēdendus seu exhiben/ dus. Nomine etiā patris et matris intelligunt̄ omnes ꝓximi q̄bus si indigeant sunt eis septē misericordie opa exhibenda Et notandū est ꝙ operū misericordie quedam sunt spiritua/ lia et quedā corporalia. Spiritualia sunt ista. cōsulere nesci/ entes. corrigere delinquētes. remittere iniuriātibus. consola/ ri tristes. supportare importunos: orare ꝓ ꝑsecutoribus. Vñ versus. Consule castiga remitte solare fer ora. Corpalia sunt ista. pascere esuriētes. potare sitiētes. vestire nudos. visitare infirmos. redimere captiuos. colligere in hospitio vagos. se/ pelire mortuos. Unde v̄sus. Visito poto cibo redimo tego colligo tondo.

Quintū p̄ceptum

Quintū p̄ceptū et secundū de ꝑtinentibus ad ꝓximū est. Non occides. supple iniuste. In quo p̄cepto ꝓ/ hibet̄ homicidiuꝫ. et sub noīe homicidij intelligitur

omnis iniuria corpalis que potest inferri ꝓximo. Et est notā
dum ꝙ duplex est homicidiū. qꝛ qđdam est spirituale ⁊ quod
dā corpale. Spirituale fit q̄nqꝫ modis. scꝫ odiendo. de q̄ Jo
hannes in p̄ma canonica sua. c. iij. Qui odit fratrē suū homi/
cida est. Detrahēdo: male ꝯsulēdo: vel nocēdo. Et de istis tri
bus habet̄ de pe. di. i. homicidioꝝ. et. c. Omnis iniq̄tas. et. c.
noli putare. Vl' victū subtrahēdo. di. lxxxvi. Pasce fame mo
rientē. si nō pauisti occidisti. Et qđlibꝫ istorū homicidiorum
ꝟm doctores est pctm̄ mortale. Homicidiū corpale ꝟm docto
res fit duobꝫ modis. Uno mō ꝟbo. alio mō facto. Uerbo fit
tribꝫ modis. s. p̄cepto: ꝯsilio ⁊ defensiōe. di. l. Si quis viduā.
de pe. di. i. piculose. Et quodlibet istorū si fiat iniuste ē pctm̄
mortale. Facto fit quattuor modis. scꝫ iusticia: necessitate: ca
su et volūtate. Justicia vt cū iudex vel minister reū iuste ꝯdē/
natum ad mortē occidit. h̄ homicidiū si fiat ex liuore vl' amo
re fundendi humanū sanguinē. licet talis occidat̄ iuste qꝛ me
rebat̄ mortē. tn̄ q̄ ita occidit ip̄m peccat mortaliter ꝓpter in/
tentōem corruptā. Si vero fiat ex amore iusticie tūc nō pec
cat iudex ꝯdemnādo ip̄m ad mortē: nec p̄cipiēdo ministro ꝙ
occidat eū. nec minister exeq̄ndo mandatū iudicis. dum tn̄ fa
ciant seruato ordine iuris. ꝓbatur hoc ex verbis apl'i ad Ro.
xiij. vbi dicit sic. Omnis aīa potestatibꝫ sublimioribꝫ subdita
sit. seq̄t̄. Nō em̄ sine causa gladiū portat. dei enī mīster ē vin/
dex in irā ei q̄ malū agit. Si fiat necessitate tūc distīgue. quia
illa necessitas aut fuit euitabil'. sic ꝙ poterat euadere absqꝫ oc
cisiōe hoīs. tūc reus est homicidij. ⁊ debet agere penitentiam
tanq̄ꝫ ꝓ mortali. aut fuit ineuitabilis. vt qꝛ occidit hominem
absqꝫ odij meditatōe: īmo liberādo se ⁊ sua cū dolore. In isto
casu nō dicit̄ peccare: nec astringit̄ ad penitētiā. tamē debꝫ do
lere ⁊ suis pctīs ascribere qꝛ in istā deuenit necessitatē. Piarū
enim mentiū est ibi culpā agnoscere vbi culpa nō est. extra đ
homi. c. interfecisti. Si aūt fiat casu iteꝝ distingue. qꝛ aut da/
bat operam rei licite aut illicite. Si dabat opam rei illicite: vt
puta qꝛ ꝓiecit lapidē versus locū ꝑ quez cōsueuerunt homi/
nes trāsire. vel dū furabat̄ equum vel bouē aliquis ab equo

vl' boue ꝑcussus interijt ⁊ similia. In isto casu talis est simpli
citer reus homicidij. Si dabat oꝑaꝫ rei licite: puta qꝛ incide
bat arborẽ sibi necessariã. vel deponebat fenũ de curru vel si
milia. si adhibuit diligentiã quã debuit. vicꝫ respiciẽdo ⁊ ꝓ/
clamãdo nõ nimis tarde nec remisse: sed tẽpore ꝯgruo. ⁊ ita al
te ꝙ si aliquis erat ibi vel veniebat poterat fugere ⁊ sibi caue
re. ⁊ tũc non imputat̃ sibi. vt habet̃. l. dis. sepe ꝯtingit. et extra
de homi. c. quidã. Si autẽ fiat homicidiũ volũtate sine omni
distinctõe tenẽdũ est ꝙ sit grauissimũ ⁊ enorme peccatũ. dist.
l. Si quis voluntarie.

Sextum p̃ceptũ

Sextũ p̃ceptũ est. Nõ mechaberis. ita ꝙ in isto p̃cep
to ꝓhibet̃ oĩs ꝯcubit⁹ p̃t̃q̃ ille qui rite fit cũ legitima
vxore. Que aũt sunt ⁊ quot sunt species talis ꝯcubit⁹ vide su
pra in parte secũda. tractatu. iij. c. ix. q̃uis q̃dam.

Septimũ p̃ceptum

Septimũ p̃ceptũ est. Nõ facies furtũ. ita ꝙ in isto p̃ce
pto ꝓhibet̃ om̃is vsura. rapina: fraus: dol⁹. et genera
liter omnis acq̃sitio illicita aliene rei: quocũq̃ modo
quocũq̃ pallio siue titulo fiat.

Octauũ p̃ceptũ

Octauũ p̃ceptũ est. Nõ falsum testimoniũ dices. ita ꝙ
in isto p̃cepto ꝓhibet̃ om̃e mendaciũ. Et est hic scien
dũ ꝙ ꝯm Aug. in li. de mẽdacio octo sunt genera mẽdaciorũ.
Primũ est qđ fit ꝯ doctrinam fidei ⁊ bonoꝝ morũ. vt dicere 1
christũ nõ esse natũ de ꝟgine: vl' nõ esse passum ĩ cruce. vl' ali/
qđ sil'e circa articl'os fidei: vl' bonos mores. Scđm ẽ qđ nul 2
li ꝓdest sꝫ alicui obest. sicut mẽdaciũ detractoris. vl' falsi test⁹
ĩ cã crimĩali. Terciũ ẽ qđ ꝓdest vni sꝫ obest alt̃. vt mẽdaciuꝫ 3
falsi test⁹ in cã pecuniaria. Quartũ est qđ fit sola mentiẽdi li/ 4
bidine: et q̃si absq̃ causa et vtilitate. Quintũ est qđ fit placen 5
di cupiditate. sicut mendaciũ adulatoris. Sextũ est qđ nul/ 6
li nocet sed ꝓdest alicui ad euitandũ ꝑiculũ pecunie, vel alteri
us rei. sicut si aliquis sciens pecuniã alicuius tollendã a fure
vel raptore mentiat̃ sibi dicendo se nescire vbi sit. Septimũ 7

est qd̄ nulli nocet sed ꝓdest alicui ad euitandū ꝑiculuz ꝑsone. vt si aliquis q̄rat̄ ad mortē ⁊ alius mentiat̄ dicendo se nescire vbi sit. Octauū est qd̄ nulli nocet sed ꝓdest alicui ad h̄ vt ab immūdicia corꝑali tueat̄. vt si volenti corrūpe virginē mentiatur aliquis dicēs eā esse ꝯiugatā. Alia distinctio ponit̄ ab eodē Aug. s. ꝙ mendaciū aliđ est ꝑniciosuz. ⁊ istud ꝯp̄hendit q̄nqꝫ genera p̄me distinctōis. et est sꝑ peccatū mortale. xxij. q ij. primū. Aliud est officiosum. ⁊ istud ꝯp̄hēdit vltima tria genera p̄me distinctōis. ⁊ istud est pctm̄ veniale. Aliud est iocosum. ⁊ istud credo etiā esse pctm̄ veniale. qđ intelligo qñ ille cui dicit̄ tale mendaciū nouit ip̄m causa iocādi esse dictū. ⁊ ꝙ nō dicat̄ ex libidīe mentiēdi. De mēdacio adulatiōis nota ꝙ aliq̄s p̄t alteri adulari duobꝫ modis. Uno mō attribuēdo ei bonū qđ nō habz: ⁊ de isto dicūt oēs ꝙ sit mortl̄e. Alio mō extollēdo bonū qđ habz. ⁊ de isto dicūt oēs ꝙ sit veniale

Nonū et decimū p̄ceptum

Nonū et decimū p̄ceptū ꝓhibent actū interiorē. scilicz actū volūtatis. s. ꝙ nullꝰ ꝯcupiscat alienā vxorē. ⁊ nomine vxoris intelligit̄ q̄cunqꝫ mlier. qꝛ vt dic̄ christꝰ Qui viderit mulierē ad ꝯcupiscendū eā iā mechatꝰ est eaz in corde suo. Sil'r nemo ꝯcupiscat illicite rē alienā ad possidendū eam. Hec ergo sunt decē p̄cepta legꝭ: q̄ꝝ q̄dā sunt affirmatiua. q̄dā negatiua. Affirmatiua obligāt sꝑ sꝫ nō ad sꝑ sed ꝓ loco et tꝑe. Negatiua aūt obligāt sꝑ ⁊ ad sꝑ. De istis p̄ceptis habent̄ ꝟsus. Unū cole deū: nec vane iures ꝑ ip̄m. Sabbata sctīfices: venerareqꝫ ꝑentes. Nō sis occisor: fur mechus testis iniquꝰ. Uiciniqꝫ thorū. resqꝫ caueto suas.

De dotibꝫ beatoꝝ Cap̄. IIII.

Quia teste Augustino nullū bonū irremuneratum similit̄ nullū malū impunitū. ideo vltimo vidēdū est de dotibus. i. de p̄miis que habebūt illi q̄ obseruabūt ista p̄cepta supra dicta. Nota ergo ꝙ obseruatoribꝫ istoꝝ p̄ceptorū dabunt̄ septē dotes. i. septē glorie in ꝑadiso. tres ex parte anime: et quattuor ex parte corporis. Prima dos ex parte anime ē clara visio. qꝛ scz videbimꝰ deū